

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 12.02.2024
Vår ref. 23/2854-6
663.2/OYNI
Deres ref. 23/3448-1

Att:

Hørings svar - Ekspertgrupperapport om barn i fattige familier

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev datert 25.oktober om ovennevnte rapport.

LO mener ekspertutvalget har levert en viktig rapport med mange gode forslag. Utvalget kunne imidlertid ha gått mer inn på strukturelle sammenhenger, herunder hvordan ulike grupper med vedvarende lavinntekt er integrert i arbeidsmarkedet og utfordringer de møter. Som utvalget viser til har Norge relativt små inntektsforskjeller, høy inntektsmobilitet og en høy levestandard sammenliknet med andre land. Å forstå hvordan den norske modellen for politisk og økonomisk organisering fungerer, er viktig for å kunne ta vare på og styrke den sosiale mobiliteten, likhetsskapende mekanismer og begrense problemer med fattigdom¹.

Mandatet for ekspertgruppen tar utgangspunkt i vedvarende lavinntekt som et mål på fattigdom, selv om en viser til at det også er flere svakheter ved en slik indikator, bla. fanger den ikke opp verdien av offentlige tjenester. Mandatet tematiserer at tallene tyder på at flere barn vokser opp i fattige familier i Norge enn tidligere, og det gir betydelige samfunnsutfordringer dersom fattigdommen går i arv.

Nedenfor følger LOs merknader til utvalgte deler av rapporten

Situasjons- og utfordringsbildet

Andelen barn i familier med vedvarende lavinntekt har økt fra 7 prosent i perioden 2004-2006 til 11,3 prosent i perioden 2019-2021, og har gått litt ned siden rapporten ble trykket². I rapporten skriver en at «Det meste av økningen mellom 2004 og 2021 kan forklares av økt innvandring». Innvandrere, som gruppe, har ikke hatt en prosentvis økning i andelen med vedvarende lavinntekt fra 2004 til 2022, men antallet innvandre har økt kraftig noe som avspeiles i økningen i andelen totalt over. For befolkningen ellers har det vært en økning fra 4,7 til 5,6 prosent i andelen barn i familier med vedvarende lavinntekt (treårsperioder 2004-2021).

Utviklingen i totaltallet henger altså i stor grad sammen med økningen i antallet flyktninger og innvandrere som har kommet til Norge i denne perioden. Nivået på flere av stønadene som disse gruppene mottar ligger under lavinntektsgrensen. Innvandring til Norge vil dermed automatisk føre til økning i lavinntektstallene. I tillegg har personer med innvandrerbakgrunn med lengre botid i Norge høyere risiko for lav inntekt. Det er ellers verdt å merke seg at problemer med fattigdom over tid har gått ned i øvre aldersgrupper og opp i yngre, og at enslige forsørgere er blant gruppene som er mest utsatt³.

Viktig i situasjonsbildet er utviklingstrekk i arbeidsmarkedet med voksende lavlønnssegmenter i lite organiserte deler av arbeidslivet. En betydelig del av innvandrerne har arbeidstilknytning i disse delene, og der det over tid har vært negativt press på lønns- og arbeids- og læringsvilkår . Å leve i fattigdom over lang

---

¹ I denne sammenhengen er det relevant å vise til aktuelle studier og forskning om ulikhet og om klasser i Norge. Se f. eks. «Økonomisk ulikhet i Norge i det 21. århundre» av Rolf Aaberge, Magne Mogstad, Ola L. Vestad og Arnstein Vestre. SSB-rapport 2021:33, og Jørn Ljunggren og Marianne Nordli Hansen (red.) *Arbeiderklassen* (2021).

² Til 10,6 prosent i 2020-2022. SSB, Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger.

³ I følge SSB har «Personer i enslig forsørgerhusholdning» hatt en økning i vedvarende lavinntekt på 13 prosentpoeng fra 2004 (treårsperioder 2004-2022).

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

tid er også noe som i seg selv kan gjøre at fattigdommen går i arv. Dette viser oss at det er viktig å forstå de strukturelle sammenhengene som foreligger for å komme fram til gode tiltak.

Om utvalgets generelle synspunkter

Utvalget legger stor vekt på utdanningsdimensjonen, herunder betoningen av hvor viktig barnehagen er for barn i fattige familier. Det er bla. god dokumentasjon for at barn i lavinntektsfamilier kan ha stort utbytte av å gå i barnehage. Imidlertid er det i dag færre barn i disse familiene som går i barnehage sammenlignet med barn fra andre inntektsgrupper. Det å satse på utdanning er et av våre viktigste virkemidler for å motvirke at fattigdom går i arv.

Også andre politikkområder må spille på lag. Som utvalget påpeker er barnefattigdom et stort problemkompleks. Dette vil kreve ytterligere analyser og utredninger. Fokus må settes på de foresattes arbeidslivstilknypning, deres og barnas helsetilstand, arbeidsmarkedspolitikken, boligmarkedet og barnas vei inn i og muligheter i utdanningssystemet. I dette bildet hører selvsagt også velferdsordningene, ytelsene og tjenestene, med. Både kortsiktige kontantytelser og mer langsiktige velferdsordninger vil kunne gi verdifulle bidrag i bestrebelsene på å få ned fattigdommen. LO har her etterlyst en helhetlig gjennomgang av samvirket mellom ulike trygde- og støtteordninger, og vurdering av disse i sammenheng med tendenser vi ser til et mer todelt arbeidsliv⁴.

Utvalget vektlegger universelle ordninger som favner bredt i tråd med den norske samfunnsmodellen. Universelle ordninger kan hindre stigmatisering av utsatte grupper, men er ikke minst viktig for å gi allmenn oppslutning om modellen. Fattigdom må angripes som et strukturelt problem, der vi må unngå tendenser til individualisering av sosiale og økonomiske problemer.

Utvalgets forslag til tiltak

LO mener utvalgets fokus på å styrke utdanning helt fra barnehage av og andre universelle tjenester er grunnleggende i arbeidet mot barnefattigdom. Å fjerne kontantstøtten og legge bedre til rette for at barn får mulighet til å gå i barnehage er derfor bra.

Utvalget foreslår å øke, skattlegge og jevne ut satsene i *barnestrygden*. Det vil øke barnestrygden for lavinntektsgrupper og vil på den måten kunne bidra til å redusere barnefattigdom. Forslaget har en omfordelende virkning mellom barnefamilier, ved at de med høyere inntekter får redusert sin barnestrygd.

Det innebærer imidlertid også at de som ikke mottar barnestrygd heller ikke bidrar til denne omfordelingen. Barnestrygd er en universell ytelse som er ment å gå til barnefamilier, og på den måten sikre at barnefamilier i alle inntektsklasser får en høyere disponibel inntekt enn de som ikke har barn med samme inntektsnivå. Dette forslaget vil kunne redusere den universelle egenskapen til ordningen.

I tillegg vil en økt, skattlagt barnestrygd kunne medføre innlåsingeffekter, såkalte fattigdomsfeller, ved at det i mindre grad vil lønne seg å jobbe. Det betyr at noen vil kunne ønske å redusere sin arbeidsdeltakelse fordi økt barnestrygd reduserer inntektsbortfall. Videre kan forslaget redusere insentivet til å søke arbeid for lavinntektsgrupper, fordi marginalskatten ved jobbe mer vil øke. Forslaget vil også kunne få negative konsekvenser for kvinners yrkesdeltakelse og integrering. LO mener derfor at en eventuell skattlegging av barnestrygden bør utredes grundigere.

LO mener også at å på sikt redusere ytterligere foreldrebetalingen i barnehagen er et godt tiltak som vil bidra til å øke foreldrenes inntekt. For å redusere antall utbetalinger i måneden foreslår utvalget å avvikle barnetillegget i flere trygdeytelser, noe som kan gi en forenkling av stønadssystemet. Om man går i denne retning, er det viktig at barnestrygden sørger for at ikke noen grupper faller dårligere ut.

LO er positiv til å holde bostøtten fast for et halvt år av gangen for barnefamilier. Det kan bidra til økt stabilitet og forutsigbarhet for mottakerne og gjøre det enklere å søke seg ut i arbeidslivet.

---

⁴ Der bla. lave lønninger i lite organiserte deler av arbeidslivet har blitt hengende etter.

Vi mener det også bør vurderes å innføre en egen bestemmelse om barnets beste i sosialtjenesteloven, forutsatt at NAV-kontorene også har den barnefaglige kompetansen som trengs for at dette ivaretas på en best mulig måte.

Når det gjelder både barnehagen og skolen, har LO lenge vært fortaler for å styrke «laget rundt eleven», bla. med sosialfaglig personell og en styrket skolehelsetjeneste. Det vil kunne identifisere ulike utfordringer hos både det enkelte barn og hos foreldre og bidra til at det settes inn hjelp og tiltak så tidlig som mulig. Også for familier der problemene er knyttet til fattigdom.

LO er positiv til å satse på helsestasjonene, bla. med utvidet tilbud om foreldreveiledning og utprøving av ulike modeller for tverrfaglig innsats, som utvalget foreslår. Helsestasjonen er en unik arena hvor det er mulig å komme inn med tiltak tidlig. Også her kan sosialfaglig personell spille en viktig rolle. Det foreslås også at det prøves ut en systematisk bruk av familiekoordinatorer. For barn og familier med sammensatte problemer og som trenger hjelp fra flere instanser kan dette være et godt forslag.

Noen områder har flere innbyggere som lever i vedvarende lavinntekt enn andre områder. Det gjelder særlig i de store byene hvor forskjellene kan være store. Det betyr at man må ha tiltak som retter seg særlig mot disse områdene, gjennom ulike former for områdesatsinger.

Barnevernet kan også spille en viktig rolle i forhold til fattigdomsproblematikken og bør generelt ha et større fokus på strukturelle levekårsutfordringer og hvordan det påvirker omsorgsevnen og mulighet til å følge opp barna. Her er samarbeidet med NAV viktig.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Kristin Sæther
(*sign.*)

Liv Sannes
(*sign.*)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.